

FALUDY GYÖRGY

Lili

RÉSZLET A HARMADIK KÖTETBŐL

Egy februári reggelen, mielőtt a Britishbe indultam, felhívott Szász Kati, aki 14 hónapja megjelent könyvem, a Happy Days in Hell angol fordítását végezte. A fordítás jobbra sikerült, mint ahogy reméltem: hibátlan angolsága mellett – és ezt akartuk mindketten – mégis látszott, hogy idegen szerző írta.

Kati elmondta a telefonban, hogy előző este megérkezett látogatóba Tangerből Erényi Lili és megszállt házukban. Lili szeretne látni. Elhozhatja-e hozzám négy óra táján? Este nyolckor eljön majd érte és hazaviszi. Megegyeztünk.

Négy órakor otthon voltam megint és vártam Lilit. Húsz és egynéhány éves korunk óta ismertük egymást. Lili katonatiszt leánya volt. Lánytestvérei közül Paulina csúnya volt és kellemetlen, Klára szép és nagyigényű, ő maga különleges, a sok évvel fiatalabb Auróra pedig nagyon csinos. Hasonlóságot a négy leány közt senkisé tudott észlelni. Lili fiatal költőkért, írókért és művészekért rajongott. Gelléri Andor Endre kéziratoss novelláit néki olvasta fel és Lili mondta meg, melyiket adja le egy szerkesztőségbe, melyiket javítsa ki és melyiket dobja el. Fodor Józsefet, akit telente nehéz nátha kínozta, nagy narancs-csomagokkal vidította. Nékem írógépen készített kópiákat költeményeimről, mielőtt első verseskötetem megjelent. Kedves volt mindenkéhez, erőszakos, ragaszkodó, lármás és vidító. Mindenki tudta, hogy szűz és hozzányúlani nem lehet. Senki sem kísérelte meg.

Néhány hónappal a második világháború előtt Lili nővérével, az akkor már jólismert táncosnővel (mit szolt ehhez katonatiszt apjuk?) kijött Párisba. Én is ott tartózkodtam és csodáltam bátorságukat. Klára ismert bárókban táncolt, majd a háború kitörése után Portugáliába utaztak. 1941-ben találkoztam velük újra Tangerben, lassacskán útban Amerika felé. A város mint szabad kikötő, a Földközi tenger eldorádója virágzott. Vízum nélkül, érvényes útlevelemmel, vagy egyedül amerikai vízummal bárki beléphetett a városba, tetszés szerint maradhatott és foglalkozást is vállalhatott. Miközben Spanyol és Franciaország éhezett, a tangeri boltokban mindent kaphattál, fácánkonzervtől kubai rumig, whiskyig és amerikai cigarettáig, még hozzá vámmentes áron. Lili egyszemélyes fehérnemű varrodát nyitott, míg Klára a Barcelónából, Marseille-ből, Rómából, Palermóból, Athénből menekült magyar és nem-magyar táncosnőkkel együtt a Gibraltárból és a tetuani spanyol kormányzóságról szabadságra ájtott tisztet szórakoztatta.

Lili szociális sikereit elképesztőnek találtam. Elvégre fehérenemű varrodát nyitni és kétszobás lakás egyik szobájában lakni – a másik szoba Kláráé volt – nem nagy szociális eredmény. Ennek ellenére hetente kétszer Tanger jelességei – Langevin professzor s Sorbonne-ról, Paul Bowles amerikai író, Ákáli arab tanár és még sokan – délutáni teára ültek össze Lili szobájában. Több ilyen összejövetelen vettem részt: Santayana filozófiájáról, a rózsakeresztes mozgalomról, spirítizmusról beszélgettünk inkább mint a háborúról. Amikor teát ittunk, olykor hallani lehetett a rézágy ringását a szomszéd szobából, ahol Klára egy-egy tisztet fogadott. Ez a zaj Tangerben annyira otthonos volt, hogy észre se vettük.

Mint értesültem, Lili összegyűjtött pénzén két arab házat vásárolt egymás mellett és ott tizenhat szövőszékkal műhelyt rendezett be, ahol teveszőrből nagyon szép szőnyegeteket szőttek. Műhelye helyi nevezetesség lett és szőnyeget Barcelona és Páris legjobb üzleteiben árulták. Szász Katitól azt is hallottam, hogy Lili szép házat bérelt Tanger várfalán és hogy nagy szerepet játszik a tangeri társaságban, melyet nyaranta olyan hírességek látogatnak, mint Tennessee Williams.

Több mint két évtizede nem láttuk egymást, de Lili jóval inkább negyven mint ötven felé közeledőnek tűnt. Arckifejezése azonban meglepett.

– Mintha japán lennél, mondtam, amikor átöleltem.

– Mindenki ezt mondja, pedig nincs, csak magyar ősöm. A repülőgépen japán nő szólított meg. Mikor angolul mondtam, hogy nem értem, megkérdezte, miért nem beszélek japánul, mikor minden héten látott Osakában?

Beszélgetni ültünk. Többnyire ő vitte a szót. Mióta Tanger szabad kikötőből a független Marokkó része lett, nemzetközi fürdőhellyé változott. Ugyanekkor a részben európai lakosság – spanyol munkások, francia tisztviselők, tanítók, ügyvédek – hazatelepültek, helyükre arabok kerültek.

– Folyton új emberekkel ismerkedtem meg. Szeretem a változatosságot. Mártaival meg egy francia ügyvéddel mi hárman vezetjük a város szellemi életét.

– Ki az a Márta?

– Marthe de Ruspoli hercegnő.

– Aki a háború idején a de gaulleista nőmozgalmat vezette Franciaországban?

– Senki más. De a háború után megutálkozott a francia és olasz politikától, mert a férje olasz, villát vásároltak Tangerben és azóta tart a barátságunk.

– Mivel foglalkozik a hercegnő?

– Történettudós. Több könyvet írt. Ő fedezte fel, hogy a lakosok egy része, mikor az Atlantisz elsüllyedt, néhány bárkán megmenekült és elérte a mostani Marokkó partját.

– Ne mondd, nevettem. Aztán atlantida hitről muzulmán vallásra tért át.

– Mindig drága, hitetlen ember voltál, jelentette ki Lili megértően. Szó sincs itt hitváltásról. A Szahara abban az időben rétekben, erdőkben és nagy folyókban bővelkedő táj volt. Az atlantidák azon vándoroltak keresztül, mint a zsidók később a Sínai sivatagon.

- És letelepedtek ott?
- Ne röhögj. Persze, hogy nem telepedtek le.
- Miért nem?

– Mert, mint Márta mondja, sejtették, hogy hamar elsivatagosodik. A tavak kezdtek útjuk mellett kiáradni. Így érték el a Nílus akkor még lakatlan vidékét. Ott találtak otthont az elsüllyedt Atlantisz után. Hamarosan fel is építették Cheops piramisát. Ők lettek az egyiptomiak.

- Honnét veszi Márta mindezt?

– Járt többször Egyiptomban, kutatott a Szahara mélyén és itt is részt vevő régi sírok felfedezésében. Ablonyi Károly doktor, aki tíz évet töltött szovjet fogóságban, most pedig Hasszán király szolgálatában orvos, mondta el néki, hogy nem messze Agadirtól vagy száz méterre a parttól látott egy négyszögű kőépítményt a vízben. Nyáron lejössz hozzám nyaralni a fiaddal és megkérdezed Ablonyi doktort a piramisról. A hercegnő villájában pedig megcsodálhatod a remek szobrokat és szarkofágot.

- Atlantiszi szarkofágot?

– Római szarkofágot. Márta borús időben kint ült a vízparton, vagy öt kilométerre a várostól Cap Malabata felé, mikor látta, hogy egy szarkofágot dob ki a tenger. Három órát kellett várnia, míg partra ért. Akkor leült melléje a vizes homokba és sírni kezdett. Mert ugyan ki jár arra a parton ilyen időben? Könnyei hamar felszáradtak, mert nagy, barna lovon egy szellem jött arra, felkötötte lovára a szarkofágot és villája kapujánál letette.

- Honnét tudja Márta, hogy szellem volt?

- Mert nem kért pénzt. Arab nem csinál ilyesmit ingyen.

- Te hiszel a szellemekben?

– Kiben hinnék, ha nem őbennük? Mártával havonta egyszer elsötétítjük villája kis szobáját és asztalt táncoltatunk. Beszéltem már Napoleonnal és Goeringgel is.

Később hosszan és józanabban magyarázott a fiatal arabokról, akik írástudatlan utcagyerekekből lettek írók és tanárok, elsősorban Mohamed Soukriról. Rátért Paul Bowlesre, aki lefordítja és kiadatja őket angolul, mert Marokkóban még nincs arab olvasóközönség. Később rátért a nehézségekre, mellyel útjában állnak. Mindenekelőtt, hogy hontalan passzussal rendelkeznek. Ami azt jelenti: valahányszor üzleti útra ki kell mennie Marokkóból, Rabatba a fővárosba utazik és ott hat-nyolc napig grasszál, míg a belügyminiszternek van ideje vele löncsölni. A vendéglőben ő fizet és száz dollárt ad át. Ezért a miniszter elrendezi, hogy útjáról visszaengedjék Marokkóba.

– Angol útlevelű férj kéne nékem, jelentette ki tréfás hangon és végigmért komoly arccal. Eszembe jutott, hogy régen már sokszor mért így végig, de akkor nő voltam.

- Miben hiszel? Kérdeztem, hogy elmeneküljek a kérdés elől.

- A neoplátónizmusban, felelte egy pillanatnyi gondolkodás után.
- Olvastad Plótinoszt?
- A herceg nő kölcsönadta nékem a könyvet, de olvasmánynak túl nehéz volt.

Nem kérdeztem tovább és egy vállrándítással kimentem a konyhába valami harapnivalót összegyűjteni. Túlságosan szigorú lennék az emberekkel? Ha Plótinoszt olvasta volna, hogy elhullajtott részecskék, akik visszatálnak az istenség belsejébe. És most ezekkel az örültekkel szórakozom? Legalább érdekesebbek a közönséges halandóknál. Lilit pedig nem veszem feleségül, akárhogy iparkodik.

Mikor visszatértem a szalonba sonkával, felvágottal meg teával, Szász Kati telefonált.

A kocsim defektet kapott, hazudta csicseregve. Holnap reggelre javítják ki. Rád kell bíznom Lilit az éjszakára. Jól bánj vele. Tudom, lovagias vendéglátó vagy.

Letette a kagylót. Lili mellett mindent hallott, de hát előzőleg megbeszéltek egymással a játszmát, hogy így fognak meg. Udvarias vendéglátó, semmi kétség, de nem férj-jelölt. Lili mindjárt úgy helyezkedett el a karosszékekben, hogy várja csókomat. Sokkal többet a csóknál, azt igen. Csókot nem. De miért bántsam meg? Odamentem hozzá és megcsókoltam.

Tíz óra felé, hosszú beszélgetés után megkérdezte hogyan szoktam aludni. Mondtam: fent az emeleti hálószobában van a nagy ágy, de én a díványt használom itt a szalonban. Ő csak egyedül tud aludni, felelte, de előtte itt marad velem a díványon, amibe barátságosan beleegyeztem. Aztán lefeküdtünk.

Másnap reggel, mikor felébredtem, a dívány melletti asztalkán nagy cédulát láttam: „Elmentem a Liberty áruházba szőnyeget eladni és más dolgaim intézésére. Remek volt. Este 7 és 8 között jövök vissza, folytatni. L.”

Leültem a konyhában, míg teát főztem. Az asztalra könyököltem és fejemet tenyerembe temettem. Azt hittem, hogy bizonyos fokig mérsékelt szívélyességgel kielégítem Lilit és egyszeri öleléssel beéri, és most magamra szabadtítottam. Mekkora hülye vagyok és mit tudok tenni ellene? Semmi sem jutott eszembe.

A csengetés, úgy éreztem, homlokom közepén lenget meg egy lecsüggő eret. A táviratkihordó volt. Előző éjszaka feladott sürgöny hozott Párizsból: „Holnap este nyolc húszkor várj a Victoria pályaudvaron. Száz milliószor ölel Éva.”

A távirat feladója Kelecsényi Éva volt. Már többször hívtam meg, hogy jöjjön londoni házamba. Össze akartam hozni barátaimmal és megkérdeni tőlük: mit szólnának, ha elvinném feleségül? Éva harminchét éves volt, pontosan annyi, mint halott feleségem, csinos és rendkívül vonzó nő. Vagy másfél esztendő előtt szeretője, Szilágyi Párizsban vacsorát rendezett tiszteletemre. Vacsora után Éva, a címzetes háziasszony (nem Szilágyinál lakott, hanem szállodában) felállt, elbúcsúzott a jelenlévőktől és velem hazakísértette magát. Ilyen botrányosan még soha el nem csábítottak. Évához fogható gyönyörűséget az ágyban még soha,

senkivel nem éreztem és noha tudtam, hogy szívesen lenne feleségem, némiképp félttem valakit ezért feleségül venni.

Szász Katinak már beszéltem Éváról, bár még nem ismerte. Felhívtam telefonon és beszámoltam neki Éva érkezéséről.

– Bújj ki a slamasztikából, amibe belemásztál, ajánlotta.

– Nem úgy van egészen. Lilit te hoztad a nyakamra és most nem hozhatom haza a Victoriáról Évát, miközben házamban Lili várja, mikor ugorhat az ágyamba. Találnunk kell valamit, hogy egyiküket se bántsuk meg. Legkevésbé Kelecsényi Évát.

Hosszas tárgyalás után kiötlöttem: Lili nem tudja, hogy anyám penzióban lakik és nem nálam, de tudja azt – mert előző este elmondtam neki – hogy Portugáliában telet. Közölni kell Lilivel, hogy váratlanul hazaérkezett édesanyám, őt várom a Victoria pályaudvaron este és ő nem jöhet fel többé hozzám.

– És hogy mondjuk ezt meg Lilinek?

– Hozod, nem hozzuk. Az már a te dolgod. Kocsidnak nincs semmi baja. Állj a Liberty áruház elé és várd meg, amíg kijön. Ha elmulasztod, keresd meg. Valahol London közepe körül.

Szász Kati kétségbeesetten letette a kagylót, de hamarosan újra hívott.

– Lili telefonált. Megmondtam neki, anyád érkezik, nem mehet hozzád. Egyébként gratulálok özvegyi magányodhoz. Egyik szerető a másik után. Holnap kit fogadsz?

Diadalmasan sétálgattam fel-alá, bár bántott, hogy a két nő hazudozásra kényszerít. De legalább Évának nem kell hazudnom. Leültem a karosszékkal szembe, a szék sarkára, mint Zsuzsával az elmúlt hónapokban. Rendszerint próbáltam neki valami érdekeset mesélni, életemből, vagy a messze múlt történetéből, Hadrianus császárról, Csuang Cüről, Baburról, Voltaire-ről. Egyenesen, mozdulatlanul ült előttem és amikor félig behunytam szemem az alkonyatban, arca ködfoltnak tűnt közvetlenül előttem. Elhallgattam és mintha a karosszék sínen hátrafelé kezdett volna távolodni. Arca egyre élesebbnek látszott, ahogy megszobb került karszékével egy ráborulóan szűk folyosóban, gyönyörű ajkával.

Jelenleg is a szék sarkán ültem és a két szobán meg az üvegházon át a szerzőszámbódé nedves faajtáját néztem kint a kertben. Hirtelen karosszékén Zsuzsa ereszkedett le a csűr ajtaja elé. Behunytam a szemem, olyan gyorsan, hogy éreztem szemhéjam nyomását, de attól csak jobban láttam Zsuzsát. Karosszéke mintha sínen gördült volna felém, nagy gyorsasággal. Kezében korbácsot tartott és meglengette felém, bal fülelmen éreztem a szelet. Zsuzsa kétdimenziós arca egyre nagyobb és egyre ködösebb lett, ahogy közeledett felém. Akkora volt már mint a szoba, foszlott fátynak éreztem, amikor átment a mellemen. Mindez rövid ideig tartott. Három pillanatig, két pillanatig.

Csodálkoztam, hogy ilyen szelíd formában kapom a büntetést. De Zsuzsa mindig maximális gyengédséggel viseltetett irántam és a csábító nem én voltam,

hanem Éva és Lili, Szászné pedig a kerítónő, ha komolyan beszélünk. Maradtam a széken, hátha Zsuzsa tovább akar fenyegetni, de folytatás nem következett. Aztán a gyorsan lehulló sötétben járkálni kezdtem a szobában. Váratlan zajokat ugyan többször hallottam, de nem volt értelmük, egyszer pedig a „kurafi” megszólítás jött be a szoba felső sarkából. Kétségtelenül félreértettem szomszédom televízióját.

Este kimentem a Victoriára. Azt hittem, Éva fáradt lesz, de olyan üdén és rendezetten jött le a kocsi lépcsőjén mint egy hajnalban szedett virágcsokor. Haza vittem taxin. Csodálkozott, hogy öt szobás, kertes házam van; Párisban nem beszéltem róla, mert nem hitte volna el. Itt minden magyarnak volt, aki nyolc év előtt jött ki. Érkezése hírére már délelőtt vacsorát készítettem elő: apróra vágott császár-rákot apróra vágott zeller-szárral, majonézzel, kis sóval, vörösborssal, öt csepp citrommal előételnek, birsalmával töltött, füstölt szalonnába csomagolt fácánt rizzsel és melbát kétféle borral. A telefont átkapcsoltam az előszobába. Már az ágyban, illetve a díványon voltunk, amikor megszólalt a telefon a legrosszabb pillanatban. Szászné keresett. Hogy Lili szeretne anyámmal beszélni, hogy engedjen át hozzá. Mondja meg Lilinek, hogy anyám alszik; átjövetelhez nem kell a mama engedélye, mert elmúltam tizennégy éves, de nem jövök. Erre Szász Kati a Lili nevében olyan rimázkodásba kezdett, hogy igent kellett mondanom. De mit hazudok Évának? Szerencsére angolul beszéltem a telefonban – mint Katal mindíg –, így Éva nem értette. Tudtam egy argentin kiadó nevét. Annál rendeltem nemrég Lorca verseit; Franco Spanyolországában nem árulták őket. Szóval: a nagy argentin kiadó most, este 11 felé érkezett meg a Savoy Hotelbe, holnap utazik tovább Stockholmba és beszélni akar velem, mert megvinné a Happy Days in Hell-t. Éva a díványon a fejemhez akarta vágni a konyakos flaskát, amiért otthagynom, de elhitte, hogy a Savoyba megyek. Szaladtam zuhanyozni, mert Éva Chanel Cinq-et, Lili meg Marokkóban szokásos helyi nehéz rózsaillatot használt és rajtam megszagolhatják egymást.

A taxiban elfogott a méreg. Most itt taxizom egy hétig és zuhanyozom tizennégyyszer, mert Lili elhatározta, hogy én leszek a férje. Nem veszem el ezt a hisztérikus libát a maga babonáival, mikor itt van helyette Kelecsényi Éva vidámsága, szerelme. Nem, határoztam el, nem fekszem le most Lilivel, hiába akarja. Dosztig elegendem volt vajszerű lötytyedségéből, sőt nagy hálálkodásából is. Az ember nem hálálkodik szeretkezés után.

Szászéknál Lili nyitott ajtót. A háziak eltűntek. Azt hittem, holmi lenge fehérben fogad, de hosszú, fekete bársonyruhát viselt és komor arccal csókolta homlokon. Eleinte anyám hogyléte után érdeklődött, amit nem értettem, miután sosem látta. Végül kibökte:

– Kati elmondta, szeretőd lakik Párizsban, akit el szándékszol venni feleségül. Miért nem mondtad el ezt nékem tegnap?

– Micsoda jogon várod el tőlem, hogy szerelmeimről beszámoljak? Igazán nem értelek.

– Azt hittem szabad vagy. Ha ezt tudom, nem kérem meg Katit, hogy kapjon defektet a kocsija és én nem csábítalak el. Bocsáss meg nekem mindazért, ami éjszaka történt. Rettenetesen szégyenkezem. Feleséged akartam lenni. Akkor is, amikor egykor elváltál Valytól. Most is. Mindig elkések.

Már ott térdelt előttem a szőnyegen és könnyeit törölte.

– Tudtam, folytatta, bár nem értem, miért akarsz egy híres szövőgyár tulajdonosa lenni, ha már nem veszed észre, hogy évtizedek óta szeretlek. Írói jövedelmed bizonytalanabb, mint az enyém. Vigyáznék rád, mint a feleséged és nem hagynám, hogy mindenféle káros italokkal mérgezzed magadat.

– Mivel az ördögben?

– Például fekete kávéval. Hanem tejet hoznék neked. Egy pohárral reggel, egy pohárral este. Három decis poharakat értek. Nem engedném, hogy disznó vagy marhahúst egyél és tönkretedd vele az egészségedet. Még libát sem. Hanem csirkét, pulykát, fácánt. Persze csak a fehérjét. A cigarettáról is leszoktatnálak és a whiskyről.

Egész étkezési menutrend következett, természetes fűszerekkel a végén. Szerettem volna megkérdezni, melyik a természetellenes fűszer, de inkább behunytam a szememet. Éva selymesen fehér csípőjét láttam, ahogy feléje csúszik ajkam.

Bocsáss meg a tegnapi csábításért. Soha többé nem próbálom meg.

Azért nem egészen te csábítottál el. Én is hajlandóságot mutattam.

Nem mutattál.

– A kedves vendéget ez is megilleti. Ezt jól tudtam.

– Nem tudad.

Vagy egy negyed óráig vitakoztunk, hány százalékban voltam részese a csábításnak. Befejezésül kijelentettem:

– Hagyjuk abba ezt a hülye vitát. Maradjunk jó barátok a jövőben, mint ahogy a múltban voltunk.

– Igazad van. Én is erre gondoltam. Meg arra, hogy ezentúl minden nyárra meghívlak Tangerbe az egész időre. Persze fiaddal együtt. Az egyik kasbai házban két szoba áll rendelkezésedre. Egyikben te, másikban a fiad. Kedvetek szerint nálam étkeztek vagy vendéglőben. Auróra húgom Tangerben él nyolcéves lányával. Fiad egész nap velük lehet a strandon, semmi gondod reá. Én meg összeismertetek a tangeri hírességekkel. Tennessee Williamsszel, Ruspoli Chambrun hercegnővel, Paul Bowlesszel, Mohammed Soukrival, Alec Woughval, Virginia Sörensenel, Disztray Disztler báróval, mindenkivel. Fürdünk a strandon, kirándulunk, kerti ünnepekre megyünk. Úgy érzed magad, mint az egekben. Jössz?

Megígértem. A taxiban visszafelé megkérdeztem magamtól: mit szólna Lili, ha Kelecsényi Évát is elhoznám magammal?